

HU

HU

HU



AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 14.10.2009
COM(2009) 543 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK**

**ELŐCSATLAKOZÁSI TÁMOGATÁSI ESZKÖZ (IPA)
TÖBBÉVES INDIKATÍV PÉNZÜGYI KERET A 2011 ÉS 2013 KÖZÖTTI
IDŐSZAKRA**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

ELŐCSATLAKOZÁSI TÁMOGATÁSI ESZKÖZ (IPA) TÖBBÉVES INDIKATÍV PÉNZÜGYI KERET A 2011 ÉS 2013 KÖZÖTTI IDŐSZAKRA

Bevezetés

Az előcsatlakozási támogatási eszköz (Instrument of Pre-Accession Assistance, a továbbiakban: IPA) vonatkozásában a többéves indikatív pénzügyi keretet úgy alakították ki, hogy információt nyújtson a Bizottság által az 1085/2006/EK IPA-rendelet 5. cikkével összhangban javasolt, átfogó IPA-keret indikatív lebontásáról. Kapcsolódási pontként működik a bővítési csomag politikai kerete és a költségvetési eljárás között. Az egyes kedvezményezett országokra és a több kedvezményezettre irányuló programokhoz létrehozott többéves indikatív tervezési dokumentumok – amelyek révén az adott ország számára az előcsatlakozási támogatást nyújtják – figyelembe veszik majd a többéves indikatív pénzügyi keretben javasolt indikatív lebontást.

A többéves indikatív pénzügyi keret alapja a hároméves gördülő programozási ciklus. Rendes körülmények között a többéves indikatív pénzügyi keret az n ., $n+1$. és $n+2$. évre vonatkozóan az $n-2$. év utolsó negyedévében jelenik majd meg a bővítési csomag részeként, a csomagban meghatározott politikai prioritások javasolt pénzügyi vetületeként, a pénzügyi keret figyelembe véve. E többéves indikatív pénzügyi keret a 2011 és 2013 közötti időszakra vonatkozik. Országonként és alkotóelemenként tünteti fel az előcsatlakozási támogatás keretéből juttatott összegeket ezekre az évekre, mutatja továbbá a több kedvezményezettre irányuló programok kereteit és a kiadások támogatását.

Csakúgy, mint az elmúlt évek során, a többéves indikatív pénzügyi keretet az érintett országok jelenlegi helyzete alapján teszik közzé, tehát ebben a szakaszban nem jelent semmiféle előzetes határozatot a következőkkel kapcsolatban: a csatlakozási kérelmet benyújtott országok helyzete (Montenegró, Albánia és Izland); bármely tagjelölt ország csatlakozásának várható dátuma; vagy Izland bevonása az IPA-rendeletbe¹. Amennyiben a jelenlegi többéves indikatív pénzügyi keret következő, 2010 őszén esedékes éves közzététele előtt felmerülő, hasonló események tükrében annak jelentős módosítására van szükség, a Bizottság megfelelő időben közzéteszi a módosított változatot. A tagjelölt ország uniós csatlakozását követően az adott ország számára átmenetileg előirányzott előcsatlakozási alapok – a csatlakozás évétől kezdve – nem állnak majd az új tagállam rendelkezésére.

Az előcsatlakozás általános politikai prioritásait a csatlakozási és európai partnerségekben, a haladásról szóló éves jelentésekben, valamint a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek minden évben benyújtott bővítési csomagban található bővítési stratégiai dokumentumban határozzák meg.

¹ Az IPA-ról szóló 1085/2006/EK rendelet II. mellékletére vonatkozó módosítás kidolgozás alatt áll ebből a célból.

Stratégiai pénzügyi programozás

1. Pénzeszközök elosztása az országok között

A 2007. évi juttatások felosztásakor a Bizottság azon kötelezettségvállalásából indultak ki, hogy egyetlen kedvezményezett ország sem kaphat 2007-ben kevesebb támogatást, mint amennyit 2006-ban kapott, valamint hogy Bosznia-Hercegovina és Albánia ne kapjon kevesebb támogatást, mint amennyit 2004 és 2006 között átlagosan évente egyenként kaptak. Ez utóbbi azt tükrözte, hogy ezen országok támogatását előre, már 2004-ben meghatározták. Az IPA első két évében a kötelezettségvállalási előirányzatok végrehajtása közel 100 %-os volt (beleértve a következő évre átvitt, teljes mértékben lekötött előirányzatokat is).

A 2008-ra és az azt követő évekre vonatkozó számadatokat a szükségletek és hatások becsléseként a múltban meghatározott fejenkénti juttatások alapján számolták ki. Ezen intézkedéssel szemben a jelenlegi pénzügyi keret során az egy főre számított szintek a Nyugat-Balkán potenciális tagjelölt országainak mindegyike esetében meghaladják a CARDS keretében 2004–2006-ban kapott, (2004. évi árakon) 23 EUR-s fejenkénti átlagot. Montenegró esetében az egy főre számított finanszírozási szintek magasabbak, mint a többi potenciális tagjelölt ország esetében, figyelembe véve a megfelelő igazgatási intézményekhez – az ország méretétől függetlenül – szükséges finanszírozás minimális szintjét. A pénzeszközök általános, országok közötti lebontását tiszteletben tartották, Koszovó kivételével², amely megnövekedett IPA-finanszírozáshoz jutott. 2008-ban a költségvetési hatóság 60 millió EUR-t különített el Koszovó számára az új alapoknak a koszovói stabilitás és fejlődés támogatása érdekében való szélesebb körű mobilizálása részeként. Ezt fel nem használt makroszintű pénzügyi támogatási előirányzatokból származó további 60 millió EUR-s átcsoportosítással egészítették ki. 2009-ben a 2008 júliusában megrendezett donorkonferenciát követően további 40 millió EUR-t kötöttek le.

Tagjelölt országgént Horvátország és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság mint tagjelölt országok számára (2004-es árakon számítva) fejenként több mint 30 EUR-s szintet irányoztak elő. Horvátország számára ezt a szintet tartják fenn az időszak alatt. Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság esetében egy főre számítva a finanszírozás továbbra is nő, figyelembe véve a megfelelő igazgatási intézmények kiépítéséhez – az ország méretétől függetlenül – szükséges finanszírozás minimális szintjét.

Törökország esetében – az ország méretét és felvevőképességét figyelembe véve – az egy főre jutó támogatás szintje fokozatosan növekszik a 2007 és 2013 közötti időszakban.

2. Pénzeszközök elosztása az alkotóelemek között

IPA-támogatást az alkotóelemek szerinti következő öt területen nyújtanak: I. – Átmeneti támogatás és intézményfejlesztés; II. – Határokon átnyúló együttműködés; III. – Területfejlesztés; IV. – Humán erőforrás-fejlesztés; valamint V. – Vidékfejlesztés.

Az I. alkotóelem – Átmeneti támogatás és intézményfejlesztés – fedezi az összes intézményfejlesztési tevékenységet és a közösségi vívmányokhoz kapcsolódó befektetéseket; segítséget nyújt a kedvezményezett országoknak az adminisztratív és igazságügyi kapacitás kiépítéséhez, valamint – prioritás alapján – olyan együttműködési intézkedésekre irányul, amelyekre más alkotóelemek hatálya kifejezetten nem terjed ki.

² Az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1999. évi 1244. határozata értelmében.

A II. alkotóelem – Határokon átnyúló együttműködés – támogatja a határokon átnyúló tevékenységeket a kedvezményezett országok között, valamint a kedvezményezett országok és a tagállamok között; kiterjed az IPA-kedvezményezett részvételére az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) nemzetek közötti és régiók közötti együttműködési programjaiban, továbbá adott esetben az Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszköz tengeri medencékre vonatkozó programjaiban való részvételükre is.

A III. alkotóelem – Területfejlesztés – a tagjelölt országok számára hozzáférhető; a lehető legteljesebb mértékig követni igyekszik az ERFA-t és a Kohéziós Alapot, hogy ezáltal a külső segítségnyújtásra vonatkozóan meghatározott szabályok alapján a kedvezményezett országok számára a strukturális alapok végrehajtásához leginkább közelítő támogatást nyújtson.

A IV. alkotóelem – Humán erőforrás-fejlesztés – a tagjelölt országok számára hozzáférhető; amely az európai foglalkoztatási stratégia keretében készíti fel ezen országokat az Európai Szociális Alap programozására, végrehajtására és irányítására.

Az V. alkotóelem – Vidékfejlesztés – segítséget nyújt a tagjelölt országok számára a csatlakozást követő uniós finanszírozású vidékfejlesztési programokra való felkészülésben azáltal, hogy olyan rendszereken keresztül valósít meg előcsatlakozási támogatást, amelyek a lehető leginkább hasonlítanak a csatlakozás után szükséges rendszerekhez.

A pénzeszközök alkotóelemek közötti meghatározásakor kellő figyelmet fordítottak a jelenlegi tagjelölt országok decentralizált közigazgatási rendszereinek – a III., IV. és V. alkotóelem végrehajtásához szükséges – felkészültségére, valamint a II. alkotóelem – azaz a tagállamokkal való határokon átívelő együttműködés – finanszírozására irányuló igényre, hogy az megegyezzen az 1b. fejezetből az ERFA-nak juttatott finanszírozás összegével.

3. Egyéb juttatások

Támogatási kiadások

Ez a keret fedezi az IPA végrehajtásához közvetlenül kapcsolódó igazgatási költségeket. 2007-ben, 2008-ban és 2009-ben tartalmazza a korábbi – többek között Bulgária és Románia részére juttatott – előcsatlakozási finanszírozás fokozatos megszüntetésének igazgatási költségeit is.

A több kedvezményezettre irányuló programok juttatásai

Az I. alkotóelemnek megfelelően a több kedvezményezettre irányuló programok célja a nemzeti programok kiegészítése, valamint a Nyugat-Balkán országaival és Törökországgal fenntartott többoldalú kapcsolatok megerősítése. A stratégia középpontjában a térség európai integrációja és stabilitása szempontjából létfontosságúnak ítélt területek állnak. E keret biztosít finanszírozást a regionális hatást kifejtő programok számára, illetve olyan programoknak, amelyek esetében a nagyobb méretből vagy hatókörből adódó megtakarítások miatt előnyösebb lehet a több kedvezményezett országban történő horizontális végrehajtás.

A több kedvezményezettre irányuló programok nyújtanak támogatást többek között olyan programok számára, mint a Regionális Államigazgatási Iskola, a Közép-európai Szabadkereskedelmi Megállapodás (CEFTA), a Regionális Együttműködési Tanács (RCC), valamint az új civil társadalmi eszköz. Az intézményfejlesztéshez a TAIEX-eszköz nyújt támogatást, valamint forrásokat különítettek el a regionális és nemzeti programok ellenőrzéséhez és értékeléséhez, továbbá tájékoztatási és kommunikációs tevékenységekhez.

A regionális és horizontális juttatások jelentős része továbbra is a kkv-kkel, az energiahatékonysággal és az infrastruktúrafejlesztéssel kapcsolatos beruházási igények támogatására irányul, amelyeket az Európai Beruházási Bankkal és más nemzetközi pénzügyi intézményekkel szorosán együttműködve valósítanak meg. A támogatást össze fogják hangolni az infrastrukturális kezdeményezésről szóló megbeszélésekkel, amelyekre az új Nyugat-balkáni Befektetési Kerettel összefüggésben kerül sor. A Nyugat-balkáni Befektetési Keret célja az, hogy javítsa a Nyugat-Balkán országaiban aktív szerepet vállaló donorok és nemzetközi pénzügyi intézmények által támogatott különböző kezdeményezések közötti koordinációt és együttműködést. Az oktatás szintén kiemelt cél, ezért emelkedni fognak az ösztöndíjak számára biztosított juttatások.

2010-től kezdődően a végrehajtás megkönnyítése érdekében a II. alkotóelem egy részét – nevezetesen az ERFA földközi-tengeri és délkelet-európai nemzetek közötti együttműködési programjaiban való részvételt – szintén több kedvezményezett bevonásával hajtják majd végre.

A szám adatok ismertetése

A következő táblázatban a fenti adatok *jelenlegi áron* és *euróban* kifejezve található meg. Országokként és alkotóelemként, valamint a több kedvezményezettre irányuló programokra és a támogatási kiadásokra lebontva mutatja ki a juttatásokat. Referenciaként a 2007-re és 2008-ra vonatkozó kötelezettségvállalási szám adatok, valamint a 2009-re és 2010-re vonatkozó aktualizált szám adatok is fel vannak tüntetve.

Többéves indikatív pénzügyi keret: az előcsatlakozási támogatási eszköz (IPA) keretének lebontása a 2011 és 2013 közötti időszakra országonként és alkotóelemenként

<i>ALKOTÓELEM</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
<i>HORVÁTORSZÁG</i>							
<i>ÁTMENETI TÁMOGATÁS ÉS INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS</i>	<i>49 611 775</i>	<i>45 374 274</i>	<i>45 601 430</i>	<i>39 483 458</i>	<i>39 959 128</i>	<i>40 872 310</i>	<i>38 513 885</i>
<i>HATÁROKON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS</i>	<i>9 688 225</i>	<i>14 725 726</i>	<i>15 898 570</i>	<i>15 601 136</i>	<i>15 869 158</i>	<i>16 142 542</i>	<i>16 698 384</i>
<i>TERÜLETFEJLESZTÉS</i>	<i>45 050 000</i>	<i>47 600 000</i>	<i>49 700 000</i>	<i>56 800 000</i>	<i>58 200 000</i>	<i>59 348 000</i>	<i>62 000 000</i>
<i>HUMÁNERŐFORRÁS-FEJLESZTÉS</i>	<i>11 377 000</i>	<i>12 700 000</i>	<i>14 200 000</i>	<i>15 700 000</i>	<i>16 000 000</i>	<i>16 040 000</i>	<i>18 000 000</i>
<i>VIDÉKFEJLESZTÉS</i>	<i>25 500 000</i>	<i>25 600 000</i>	<i>25 800 000</i>	<i>26 000 000</i>	<i>26 500 000</i>	<i>27 268 000</i>	<i>27 700 000</i>
<i>ÖSSZESEN</i>	<i>141 227 000</i>	<i>146 000 000</i>	<i>151 200 000</i>	<i>153 584 594</i>	<i>156 528 286</i>	<i>159 670 852</i>	<i>162 912 269</i>
<i>MACEDÓNIA VOLT JUGOSZLÁV KÖZTÁRSASÁG</i>							
<i>ÁTMENETI TÁMOGATÁS ÉS INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS</i>	<i>41 641 613</i>	<i>41 122 001</i>	<i>39 328 499</i>	<i>36 317 068</i>	<i>28 803 410</i>	<i>28 207 479</i>	<i>27 941 228</i>
<i>HATÁROKON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS</i>	<i>4 158 387</i>	<i>4 077 999</i>	<i>4 371 501</i>	<i>5 067 526</i>	<i>5 124 876</i>	<i>5 183 373</i>	<i>5 243 041</i>
<i>TERÜLETFEJLESZTÉS</i>	<i>7 400 000</i>	<i>12 300 000</i>	<i>20 800 000</i>	<i>29 400 000</i>	<i>39 300 000</i>	<i>42 300 000</i>	<i>51 800 000</i>
<i>HUMÁNERŐFORRÁS-FEJLESZTÉS</i>	<i>3 200 000</i>	<i>6 000 000</i>	<i>7 100 000</i>	<i>8 400 000</i>	<i>8 800 000</i>	<i>10 380 000</i>	<i>11 200 000</i>
<i>VIDÉKFEJLESZTÉS</i>	<i>2 100 000</i>	<i>6 700 000</i>	<i>10 200 000</i>	<i>12 500 000</i>	<i>16 000 000</i>	<i>19 000 000</i>	<i>21 028 000</i>
<i>ÖSSZESEN</i>	<i>58 500 000</i>	<i>70 200 000</i>	<i>81 800 000</i>	<i>91 684 594</i>	<i>98 028 286</i>	<i>105 070 852</i>	<i>117 212 269</i>

<i>ALKOTÓELEM</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
<i>TÖRÖKORSZÁG</i>							
<i>ÁTMENETI TÁMOGATÁS ÉS INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS</i>	<i>256 702 720</i>	<i>256 125 297</i>	<i>239 550 810</i>	<i>211 312 664</i>	<i>228 620 919</i>	<i>233 900 336</i>	<i>238 325 843</i>
<i>HATÁROKON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS</i>	<i>2 097 280</i>	<i>2 874 709</i>	<i>3 049 190</i>	<i>9 587 336</i>	<i>9 779 081</i>	<i>9 974 664</i>	<i>10 174 157</i>
<i>TERÜLETFEJLESZTÉS</i>	<i>167 500 000</i>	<i>173 800 000</i>	<i>182 700 000</i>	<i>238 100 000</i>	<i>293 400 000</i>	<i>367 805 000</i>	<i>378 000 000</i>
<i>HUMÁNERŐFORRÁS- FEJLESZTÉS</i>	<i>50 200 000</i>	<i>52 900 000</i>	<i>55 600 000</i>	<i>63 400 000</i>	<i>77 600 000</i>	<i>89 930 000</i>	<i>96 000 000</i>
<i>VIDÉKFEJLESZTÉS</i>	<i>20 700 000</i>	<i>53 000 000</i>	<i>85 500 000</i>	<i>131 300 000</i>	<i>172 500 000</i>	<i>197 890 000</i>	<i>213 000 000</i>
<i>ÖSSZESEN</i>	<i>497 200 000</i>	<i>538 700 006</i>	<i>566 400 000</i>	<i>653 700 000</i>	<i>781 900 000</i>	<i>899 500 000</i>	<i>935 500 000</i>
<i>ALBÁNIA</i>							
<i>ÁTMENETI TÁMOGATÁS ÉS INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS</i>	<i>54 318 790</i>	<i>62 117 756</i>	<i>71 377 079</i>	<i>82 711 421</i>	<i>84 301 650</i>	<i>85 987 683</i>	<i>87 446 037</i>
<i>HATÁROKON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS</i>	<i>6 681 210</i>	<i>8 582 244</i>	<i>9 822 921</i>	<i>9 973 173</i>	<i>10 126 636</i>	<i>10 283 169</i>	<i>10 666 232</i>
<i>ÖSSZESEN</i>	<i>61 000 000</i>	<i>70 700 000</i>	<i>81 200 000</i>	<i>92 684 594</i>	<i>94 428 286</i>	<i>96 270 852</i>	<i>98 112 269</i>
<i>BOSZNIA-HERCEGOVINA</i>							
<i>ÁTMENETI TÁMOGATÁS ÉS INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS</i>	<i>58 136 394</i>	<i>69 854 783</i>	<i>83 892 254</i>	<i>100 688 099</i>	<i>102 681 861</i>	<i>104 673 499</i>	<i>106 870 228</i>
<i>HATÁROKON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS</i>	<i>3 963 606</i>	<i>4 945 217</i>	<i>5 207 746</i>	<i>4 696 495</i>	<i>4 746 425</i>	<i>4 797 353</i>	<i>4 942 041</i>
<i>ÖSSZESEN</i>	<i>62 100 000</i>	<i>74 800 000</i>	<i>89 100 000</i>	<i>105 384 594</i>	<i>107 428 286</i>	<i>109 470 852</i>	<i>111 812 269</i>

ALKOTÓELEM	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
MONTENEGRÓ							
<i>ÁTMENETI TÁMOGATÁS ÉS INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS</i>	27 490 504	28 112 552	28 632 179	29 238 823	29 843 599	30 446 471	30 996 035
<i>HATÁROKON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS</i>	3 909 496	4 487 448	4 667 821	4 282 690	4 310 344	4 338 551	4 418 687
ÖSSZESEN	31 400 000	32 600 000	33 300 000	33 521 513	34 153 943	34 785 022	35 414 722
SZERBIA							
<i>ÁTMENETI TÁMOGATÁS ÉS INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS</i>	181 496 352	179 441 314	182 551 643	186 206 679	189 956 810	193 801 948	203 101 005
<i>HATÁROKON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS</i>	8 203 648	11 458 686	12 248 357	11 751 753	11 922 790	12 097 244	11 630 694
ÖSSZESEN	189 700 000	190 900 000	194 800 000	197 958 432	201 879 600	205 899 192	214 731 699
KOSZOVÓ							
<i>ÁTMENETI TÁMOGATÁS ÉS INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS</i>	68 300 000	184 700 000	106 100 000	64 484 594	65 828 286	67 070 852	70 712 269
<i>HATÁROKON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS</i>	0	0	0	2 815 406	2 871 714	2 929 148	2 987 731
ÖSSZESEN	68 300 000	184 700 000	106 100 000	67 300 000	68 700 000	70 000 000	73 700 000
ORSZÁGPROGRAMOK ÖSSZESEN							
	1 109 427 000	1 308 600 006	1 303 900 000	1 395 818 321	1 543 046 687	1 680 667 622	1 749 395 497

<i>ALKOTÓELEM</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
<i>ORSZÁGPROGRAMOK ÖSSZESEN</i>							
	<i>1 109 427 000</i>	<i>1 308 600 006</i>	<i>1 303 900 000</i>	<i>1 395 818 321</i>	<i>1 543 046 687</i>	<i>1 680 667 622</i>	<i>1 749 395 497</i>
<i>TÖBB KEDVEZMÉNYEZETTRE IRÁNYULÓ PROGRAMOK</i>							
<i>ÁTMENETI TÁMOGATÁS ÉS INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS</i>	<i>108 980 000</i>	<i>135 700 000</i>	<i>166 055 000</i>	<i>138 967 000³</i>	<i>173 460 000</i>	<i>168 860 000</i>	<i>183 845 477</i>
<i>HATÁROKON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>4 921 679</i>	<i>5 293 313</i>	<i>5 672 378</i>	<i>6 059 026</i>
<i>TÁMOGATÁSI KIADÁSOK</i>							
	<i>44 793 000</i>	<i>51 950 000</i>	<i>47 648 000</i>	<i>52 993 000</i>	<i>75 000 000</i>	<i>80 500 000</i>	<i>84 500 000</i>
<i>VÉGÖSSZEG</i>							
	<i>1 263 200 000</i>	<i>1 496 250 006</i>	<i>1 517 603 000</i>	<i>1 592 700 000</i>	<i>1 796 800 000</i>	<i>1 935 700 000</i>	<i>2 023 800 000</i>

A számadatok euróban, jelenlegi áron vannak megadva.

³ Ez 29 millió EUR összegű csökkenést tartalmaz az élelmezésbiztonsági eszköz javára, amely 2011-ben (14 millió EUR), 2012-ben (6 millió EUR) és 2013-ban (9 millió EUR) kerül visszafizetésre. A táblázat tartalmazza az ezen évek folyamán visszafizetett pénzeszközöket is.